

СТАНОВИЩЕ

**От доц. д-р Бойка Спасова Донева, Национална художествена академия,
научно направление 8.2. Изобразително изкуство**

**за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ по
професионално направление 8.2., с кандидат Халед Ахмад Сабра**

Халед Сабра е избрал за тема на дисертационния си труд „Развитието на композицията и цветовата среда в класическия и съвременен интериорен дизайн“. Считам, че подобна теза съдържа значителен изследователски потенциал, а в известен смисъл поставя и сериозно предизвикателство. Последното се състои в опита за проблематизиране на основните тенденции в една от най-динамично променящите се области на визуалната култура като дизайна, която трудно се поддава на цялостна и еднозначна интерпретация.

По правило, изследванията в сферата на дизайна предполагат разнороден методически инструментариум и подвижна „камера за наблюдение“ на процесите, доколкото се съсредоточават върху предпочитанията на пазара и информираното разработване на иновативни продукти. В научен аспект, подобни проучвания развиват нови знания и подходи, в пазарен – се съсредоточават върху логиката на потребителското поведение, а във социален – тълкуват формирането на актуални за времето модели и предпочитания.

Изследването на Халед Сабра представлява интердисциплинарен труд с общ обем от 170 страници, като текстът е структуриран в Увод, Въведение, три глави (имплицитно съдържащи голям брой тематични части), речник на основните термини, библиография и справка за приносите на дисертационния труд. В книжното тяло са включени с 76 цветни изображения и схеми.

По същностните си характеристики, дисертацията принадлежи към категорията на обобщаващите текстове, които изграждат принципни постановки в областта на дизайнерското проектиране. В този смисъл, общотеоретичните

проблеми намират контактни точки с елементи на естетическото възприятие, психологията на изкуството, ергономията, цветознанието, комбинаториката и други сродни дисциплини. Подобен висок изследователски хоризонт изисква професионална ерудиция и широки научни компетенции, каквито авторът до голяма степен притежава. Считам за основно достойнство на изследването факта, че организира иначе известни данни в цялостен и структуриран обзор на разглежданата проблематика, като същевременно съчетава теоретичното изследване с убедително изграден илюстративен ред.

В центъра на този модел е поставен фокусът на изследователската дейност на Халед Сабра – анализът на композицията в дизайна и системата на цветовата среда от гледна точка на тяхната специфика. След като въвежда и определя категориалния смисъл на професионалните понятия, докторантът методично извежда закономерностите на дизайнерското проектиране. Включените в Първата глава теми анализират физическите аспекти при възприятието на цвета, цветовата символика в знаковите системи на различни култури и исторически периоди и основните типове композиционни модели. Обект на изследване са фактори от физически и психологически порядък, като влиянието на дължината на вълната на светлината и на цветовото излъчване, както и психо-емоционалната роля на цвета в пространствения дизайн.

Втората глава въвежда нови принципи за организиране на цветовете композиции, като анализира асоциативните възможности на колорита, както и проблеми на ергономиката и архитектурните параметри на средата. Глава Трета е посветена на основната теза на труда – анализ на техниките и дизайна на цветовата среда и коментира принципите на цветовия дизайн, наред с перспективни стратегии за създаване на хармонични композиции.

Текстът демонстрира широка информираност в обемната хронологическа рамка и средно-статическа база на изследването, професионално владение на специфичната проблематика и свобода на интерпретацията. В общи линии считам, че дисертацията следва една логична стратегия за изучаването на сравнително

известен материал в съвременен, интердисциплинарен дискурс. Трудът притежава потенциал и в практически смисъл, тъй като се опира на опита на автора и с богатата си фактология и конкретни примери, умело „наavigира“ решаването на професионалните проблеми в процеса на дизайнерското проектиране.

Наред с положителните констатации за качествата на дисертацията, могат да бъдат направени и отделни критични бележки. На първо място, оформлението на текста на места се отклонява от приетите за научно съчинение, стандарти. Изображенията и схемите са въведени в текстовия корпус, вместо да бъдат обособени като албумна част, с което нарушават основен принцип при форматирането на стандартна печатна страница от научен труд. В структурата на дисертацията отделни части (приноси, участия в изложби, съдържание и др.) се повтарят почти без изменение в увода и в края на труда, което нарушава естествената логика на изложението. Липсва заключение, което ясно да изведе и формулира изводите от извършения сериозен изследователски труд. В дисертацията отсъстват бележки и позовавания на литературните източници, които да направят „видим“ пътя на изследователския процес. Бих препоръчала към библиографията да се прибави книгата на проф. Величка Минкова: *Бяла книга на дизайна. Композиция-дизайн-форма*. (Минкова, В. Бяла книга на дизайна. Композиция-дизайн-форма. НХА, София, 2020, ISBN 978-954-2988-53-3), доколкото третира много сродна проблематика и се явява едно от малкото специализирани издания по темата на български език. Самата библиография не е подредена по стандартните правила и азбучен ред – издания на кирилица и латиница се появяват в поантилистична схема, някои от изданията се дублират в различните части, номерацията произволно се променя.

Направените препоръки касаят преди всичко оформлението на дисертацията и на научния ѝ апарат, но не обезценяват приносите на труда. Халед Сабра проявява широка информираност при боравенето с различни културни и професионални тези и с лекота използва възможностите на разностранен методологически инструментариум. Използването на интердисциплинарни

подходи придава оригинален характер на изследването и е в основата на значението му за съответната област. Сред посочените приноси се открояват изследването на базови принципи и теории в сферата на интериорния дизайн, както и проследяването на динамиката от традиционни към модерни интериорни решения.

Като изследовател Халед Сабра се представя с библиографски актив от 2 публикации (Сабра, Халед. „Анализ върху топли и студени цветове“, сборник статии от научна конференция „Креативни практики и устойчив дизайн“, издателство на НБУ, публикувана в „Департамент дизайн и архитектура, сборник научни доклади“, ISBN 978-954-535-791-6 ; Сабра, Халед. „Устойчивата разлика в цветовете композиции“, сборник статии от научна конференция „Креативни практики и устойчив дизайн“, издателство на НБУ Публикувана в „Департамент дизайн и архитектура,сборник научни доклади“, ISBN 978-954-535-791-6) в специализираната литература, чиято разностранна проблематика съвпада с проблематиката на дисертационния труд

Художествено-творческата дейност на докторанта включва участие в Пловдивския панаир, изложби в Прага и Букурещ, участие в семинари на международния панаир Maison et Objet във Франция и др.

В заключение считам, че представеният дисертационен труд отговаря на изискванията на Закона за РАСРБ и му давам обща положителна оценка. Предлагам на докторанта Халед Сабра да бъде присъдена образователната и научна степен “доктор” по научната специалност 08.2. Изкуствознание и изобразително изкуство.

.....

/ доц.д-р Б. Донеуска/